

גליון א'רז

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע
פרשת נצבים-וילך

"אגודה" נגד החומרות
- מעלת האחרות ואהבת ישראל ותועלתה
- במלחמת היצר -

קיום מצות כתיבת ס"ת לכל אחד בזה"ז

השפעת התוועדות באהבת רעים

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת
ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאגין
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מגפשו ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב מנחם מענדל יעקובוביץ, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס,
הרב אליהו שוויכה.

מכון 'אור החסידות'

ת.ד. 2033 כפר חב"ד - ארץ הקודש
1469 President st. #BSMT, Brooklyn NY 11213 U.S.A.
*5717 - +1-929-754-6218
orhachasidut@gmail.com - oh@chasidus.net

ניצבים זיילך

ב מקרא אני דודש

"תבוא את העם" או "תביא"?

ע"פ לקסי שוחות ח"ט עמ' 307 ואילך

ה פגנים • עיון וביאור

• מהי תכלית הכינוס ד"ויקרא
משה אל כל ישראל?"

ע"פ לקסי שוחות ח"ט עמ' 258 ואילך

• "עמו אנכי בצרה" או "בצרת גלותם"?

ע"פ לקסי שוחות ח"ט עמ' 175 ואילך

ו יינה של תורה

אגודה נגד חומרות

ע"פ לקסי שוחות ח"ב עמ' 641 ואילך

ט שיחות קודש

אגודה – לעשות רצון

י פגנים • דרוש ואגדה

• התחזקות בתורה ויר"ש כהכנה
לגילוי הקשר העצמי לקב"ה

ע"פ לקסי שיחות ח"ט עמ' 264

• באיזה מצב ה"ספר" נפרד
מ"התורה הזאת"?

ע"פ לקסי שיחות ח"ד עמ' 111

יא חידושי סוגיות

קיום מצות כתיבת ס"ת לכל אחד בזה"ז

ע"פ לקסי שיחות ח"ב עמ' 207 ואילך

יד תורת חיים

אחדות, שלום והשפעה בין יהודים

טו דרכי החסידות

השפעת התוועדות באהבת רעים

לקראת
שבת

ביאורים על פרשת השבוע

נלקטו ונערכו מתוך תורתו של

כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ ז"ע

בפתח הגיליון

"אגודה" נגד החומרות

– מעלת האחדות ואהבת ישראל ותועלתה במלחמת היצר –

פרשתנו פותחת בתיאור האחדות שבה ניצבים ישראל
"אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלקים", וידועים
דברי המדרש שהמשילו זאת ל"אגודה של קנים",
שאי אפשר "לשכרם בבת אחת".

במדור "יינה של תורה" יבואר כוחה של אחדות
ישראל, ענין דיבוק חברים, שבכווחו להציל את
היהודי מה"סדקים" הקטנים בראשית התהוותם. אחד
ה"סדקים" השכיחים בדורנו הוא ניסיון העשירות
הגורם להליטות ורתיחה בעניני גשמיות, ולזה צריכים
את האחדות כאגודה אחת, בכדי שלא ילך לאיבוד
בארץ "אשור" – התאוות החומריות.

במדור "שיחות קודש" הובאו דיבורות רבנו על
כך ש"אגודה" ואחדות אמיתית יתכנו רק על יסוד
"לעשות רצון" – קיום התורה והמצוות, וכל איגוד
וחבורה שאינן מיוסדות על התורה ומצוות – אין סופן
להתקיים.

במדורים "תורת חיים" ו"דרכי החסידות" יבוארו
עוד פרטים בענין האחדות, בקשר לחודש אלול, ובין
הדברים ידובר אודות מעלת אחדות בני ישראל, שאינה
רק שותפות וחיבור, אלא הם "קומה אחת שלמה",
ואודות כוחה של התוועדות חסידית באהבת ירעים.

ויהי רצון שעל ידי קיום "אתם ניצבים גוי כולכם"
בפירוש הפשוט, שכל יהודי כולל עצמו עם כלל
ישראל ללא חשבונות על מעלות ומעמדות שונים, נהי
"ניצבים" ועומדים וזוכים בדין, שהרי כלל ישראל הוא
בודאי טוב, וראוי לכתיבה וחימה טובה לשנה טובה
ומתוקה.

המערכת

וזאת למודעי, שדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן
שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי
המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השקו"ט והמקורות
שהופיעו שם, ויש להיפך, אשר במקורם מופיעים בקיצור
וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים
בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים
יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת
בלבד, ושגויות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או
שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים
(כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד
בעצמו על אמיתתם.

מקרא אני דהדש

ביאורים בפשוטו של מקרא

"תבוא את העם" או "תביא"?

מדוע סבר משה שעל יהושע לכופף עצמו לזקנים? / החילוק בהנהגת יהושע ב"משה העם" ובהנהגת ארץ ישראל / ביאור דברי רש"י שסבר משה שהזקנים ינהיגו את בני ישראל

"ויקרא משה ליהושע, ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ, כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותם לתת להם, ואתה תנחילנה אותם" (פרשתנו לא, ז). ומפרש רש"י:

"כי אתה תבוא את העם הזה – ארי את תיעול עם עמא הדין. משה אמר ליהושע: זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתן ועצתן".

ונתכוון רש"י להבהיר את הדרך הנכונה בהבנת הכתוב (לפי פשוטו):

משמעות הכתוב היא, שמשה בא לחזק את יהושע – מכיון שהוא זה שעתיד להיות **בראש העם** בעת הכניסה לארץ ישראל, ולכן צריך הוא לחיזוק.

ומה שכתוב **"חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה"** – לכאורה צריך הי' לפרש, שאף שנאמר **"תבוא"** הנה הכוונה היא **"תביא"**: משה אומר ליהושע, מכיון שאתה **תביא את העם הזה אל הארץ**, אתה תהי' ה"ראש" של כולם, לכן **"חזק ואמץ"** בחיזוק מיוחד.

וזהו שבא רש"י לשלול – כי הכתוב אומר (לא **"תביא"**, אלא) **"תבוא"**, ולומד רש"י שיש להשאירו כפשוטו – שיהושע ייכנס ביחד עם ישראל לארץ ישראל (**"את"** במשמעות של **"עם"**), וכפי שמפרש התרגום **"ארי את תיעול עם עמא הדין"**, ונמצא שאין בתיבות אלו הדגשה על מעלתו של יהושע ביחס לכלל העם, אלא אדרבה – על היותו שווה לכולם.

ומכיון שכן, על כרחך שהתיבות **"חזק ואמץ"** מתייחסות הן בעיקר לסיים הכתוב – **"ואתה תנחילנה אותם"**: משה אומר ליהושע, שכיון שהוא זה שינחיל לעם ישראל את הארץ, לכן הוא צריך לחיזוק.

אמנם לפי זה, איך נכנסות לכאן התיבות שבאמצע – **"כי אתה תבוא את העם הזה"** – שמדגישות את זה שיהושע שווה הוא לכלל העם בענין זה (ואם כן הרי אין לו צורך בחיזוק מיוחד)?

מחדש רש"י, שתיבות אלו הן עצמן תוכן החיזוק:

משה אומר ליהושע, "חזק ואמץ" ואל תפחד, כי האחריות אינה עליך לבד, אלא "אתה תבוא את העם הזה" – ביחד עם כל העם שבראשו "ראשיכם שבטיכם זקניכם" (כלשון הכתוב בר"פ נצבים); ומכיון ש"זקנים שבדור יהיו עמך", לכן אין לך לחשוש מפני האחריות שבהנחלת הארץ ("ואתה תנחילנה אותם"), כי הזקנים יעמדו לעזרתך.

ב. אך יש לתמוה בהמשך דברי רש"י:

רש"י אינו מסתפק בזה ש"זקנים שבדור יהיו עמך", אלא ממשיך ומוסיף: "הכל לפי דעתו ועצתו". ומשמעות הוספה זו, שלא זו בלבד שהזקנים יסייעו ביד יהושע, אלא ש"הכל" יהי לפי דעתם ועצתם דוקא, ויהושע יהי כפוף לדבריהם.

ולכאורה, לשם מה נצרך להוספה זו? ואכן, לשון הגמרא הוא (סנהדרין ח, א) "אתה והזקנים שבדור עמהם" – כלומר: יהושע ביחד עם הזקנים, ולמה משנה רש"י וכותב ש"הכל לפי דעתו ועצתו", שמשמע שליהושע לא תהי' דיעה משלו כלל? [ראה גם לקח טוב על הפסוק: "התייעץ עמהם, וחזק מהם אל תעשה דבר"].

ויש לבאר, שרש"י למד זאת מדיוק לשון הכתוב – "כי אתה תבוא את העם הזה":

התואר "העם" הוא שם המבטא פחיתות, כפי שלמדנו בדברי רש"י בפ' בהעלותך (יא, א). וראה שער היחוד והאמונה פ"ז בתחילתו, ש"עם" הוא מלשון "גחלים עוממות"; ומעתה, כשהכתוב בא ומדגיש ההשוואה בין יהושע לבין "העם" – "את העם הזה", "עם עמא הדין" – יש ללמוד מכאן שיהושע יהי' ביחד (גם) עם הפחותים שבישראל הנקראים "עם" (וראה גם כלי יקר עה"פ שהאריך).

הא כיצד? על זה מפרש רש"י, ש"הכל לפי דעתו ועצתו" של הזקנים דוקא – וממילא נשאר יהושע שווה לשאר העם (אפילו הפחותים) בענין זה, ואין לו יתרון מעלה עליהם, כי כולם צריכים לשמוע לדעת הזקנים העומדים בראש.

ג. והנה, כל זה הוא כפי שסבר משה רבינו ביחס ליהושע, אך למסקנת הענין לא הי' כן, אלא הקב"ה אמר ליהושע (פרשתנו לא, ז) "כי אתה תביא את בני ישראל וגו'", וכפי שממשיך רש"י כאן שהקב"ה אמר ליהושע "הכל תלוי בך טול מקל והך על קדקדן כו'".

ועדיין יש להבין את סברת משה – איך חשב מעיקרא שהכל יהי' לפי דעתם של הזקנים, בשעה שהוא עצמו סמך את יהושע "בעין יפה" כמנהיג של בני ישראל (פינחס כז, כג וברש"י), ותיאר אותו כ"איש על העדה" (פינחס כז, טז), ובפסוק דידן גופא אומר משה ליהושע "ואתה תנחילנה אותם"?

וביאור הענין:

מצינו כבר אצל משה רבינו שהזקנים השתתפו עמו בהנהגת העם, וכמו שמספר הכתוב בפ' בהעלותך (יא, יא ואילך) שמשה בא בטענה על זה ש"משא כל העם הזה עלי", ואמר "לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני"; ואכן, הקב"ה נעתר לדבריו ואמר

לו לקחת שבועים זקנים שיקבלו מרוחו של משה, "ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך" (יא, יז).

ולכן סבר משה, שכשם שבחיייו היו הזקנים שסייעו בידו "במשא העם", כך יהי' לאחר מותו – שהזקנים ימשיכו לשאת את "משא העם" (הנהגת העם בעניניו הפנימיים) לבדם; ומה שמינה את יהושע למנהיג הי' רק לצורך המלחמה, כיבוש הארץ וחלוקתה – שלצורך זה דרוש מלך אחד שיעמוד בראש העם, ולענין זה סמך משה את יהושע ומינה אותו כ"איש על העדה".

וזהו איפוא מה שאמר כאן משה ליהושע – (א) "כי אתה תבוא את העם הזה": לענין ההנהגה הפנימית תהי' שווה לכלל ישראל, ולא יהי' לך בזה יתרון, כי בענין זה ההנהגה תישאר אצל הזקנים; (ב) "ואתה תנחילנה אותם": בענין המלחמה, כיבוש הארץ והחלוקה שבאה בהמשך לזה, תהי' "אתה" לבדך בראש העם. וזה מוסיף חיזוק ביהושע – "חזק ואמץ" – ביודעו שאין הוא צריך לדאוג ל"משא העם" ונשאר פנוי לתפקידו בענין המלחמה והכיבוש. [והטעם שסבר משה שיהושע לא יתעסק בל"ל בענין "משא העם" אלא יישאר ביד הזקנים לבדם, אף שאצל משה עצמו הרי הוא כן התעסק ב"משא העם" ביחד עם הזקנים (מלבד היותו מלך ומנהיג) – פשוט:

רש"י כבר לימד אותנו בפינחס (טז, כ), שיהושע לא קיבל את כל מה שהי' אצל משה רבו, כי "פני משה כחמה" ואילו "פני יהושע – כלבנה" בלבד. וממילא סבר משה שאף שהוא עצמו עסק גם ב"משא העם", הרי לא יהא הדבר לפי כוחו של יהושע (שהוא רק "כלבנה" ולא "כחמה"), ומוטב שיתעסק רק בהנהגת המלחמה].

וכן מדויק גם בדברי משה בתחילת הסדרה, שאמר לישראל "לא אוכל עוד לצאת ולבוא, וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה" (לא, ב), והמשיך לדבר על הכניסה לארץ שתהי' על ידי יהושע "יהושע הוא עובר לפניך כאשר דיבר ה'" (לא, ג) – ולכאורה, למה לא פירש מי ינהיג את "משא העם" במקומו?

כי לדעת משה לא הי' אמור להיות חידוש מיוחד בענין זה של "משא העם", כיון שהזקנים ימשיכו לעסוק בזה, ואין זה שייך להנהגה החדשה של יהושע נאמנם בפועל לא נתקבלה דעתו של משה כי הקב"ה רצה שיהושע יהי' מנהיג שלם של העם, גם בעניניו הפנימיים, וכנ"ל, ודו"ק בכ"ז.

"עמו אנכי בצרה" או "בצרת גלותם"?

ושב ה' אלקיך את שבותך
הי' לו לכתוב והשיב את שבותך. רבותינו למדו מכאן, כביכול
שהשכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם (ה. ג. רש"י)

לכאורה צריך ביאור: מדוע כותב רש"י שדוקא
"מכאן" למדו רבותינו שהשכינה שרוי' עם ישראל
בצרת גלותם - והרי כבר קודם לכן, בפרשת שמות,
פירש רש"י שהטעם שהקב"ה התגלה למשה "מתוך
הסנה" דוקא (ג. ב) הוא "משום עמו אנכי בצרה"?
ועוד צריך להבין, למה הוצרכו רבותינו ללמוד ענין
זה מדיוק לשון הכתוב כאן, והרי "עמו אנכי בצרה"
פסוק מפורש הוא בתהלים (צא, טו)?

ויש לומר, שהדיוק הנלמד מלשון הכתוב כאן הוא
"שהשכינה שרוי' עם ישראל בצרת גלותם" דוקא:

הכתוב "עמו אנכי בצרה" מלמדנו שכאשר ישראל
נמצאים בצרה רח"ל ומתייסרים בצרת הגלות, הרי
זו צרה גם להקב"ה כביכול, היינו, שצד לו מכך שיש
להם צרה ומשתתף בצערם, אבל אין מזה הכרח
שהקב"ה נמצא עמהם בצרתם **שלהם**, היינו שהוא
נמצא כביכול בגלות יחד עמהם. והרי זה כמשל מלך
הנמצא בהיכלו, ומצטער בלבו על כך שבנו נמצא
בגלות או בבית האסורים.

וזהו החידוש שלמדו רבותינו מהכתוב "ושב
ה' אלקיך את שבותך" - שלא זו בלבד שהקב"ה
מצטער בצרתם של ישראל, אלא שהוא **נמצא** יחד
עמם "בצרת גלותם", באותו מקום ובאותה צרה של
הגלות שבה נמצאים **הם**. וכמשל מלך ששמע שבנו
נתפס ויושב וטוחן אחר הריחיים בבית האסורים,
והוא יוצא מהיכל מלכותו והולך להיות עם בנו בתוך
בית האסורים, ואף טוחן עמו שם בעבודתו הקשה.

מהי תכלית הכינוס ד"ויקרא משה אל כל ישראל"?

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם
וקניכם ושטריכם כל איש ישראל

אתם נצבים - מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו
להכניסם בכרית (כט. ט. רש"י)

לכאורה אינו מובן מה מחדש רש"י בדברים
אלו, הרי בהמשך הכתובים נאמר להדיא שתכלית
עמידתם של בני ישראל לפני ה' היתה "לעברך
בברית" (וראה שפ"ח, גו"א מה שכתבו בזה)?

ויש לומר:

בסיום הפרשה הקודמת נאמר "ויקרא משה אל
כל ישראל ויאמר אליהם אתם ראיתם גו", ובפשטות
נראה, שפרשתנו נאמרה בהמשך אחד עם סיום
הפרשה הקודמת, ולא היתה זו אסיפה נוספת, כי אם
כן הי' הכתוב צריך לפרש ולומר שוב: "ויקרא משה
אל כל ישראל ויאמר אליהם אתם נצבים גו".

והנה, הי' אפשר לחשוב שתכלית הכינוס של
ישראל היתה תחילת דברי משה (שבפ' תבוא) "אתם
ראיתם גו" המסות הגדולות גו' ושמרתם את
דברי הברית כו", ורק בהמשך לזה נאמרו הדברים
שבפרשתנו. אלא שלפי זה יוקשה שתיבות "אתם
נצבים" מיותרות המה, שהרי כבר ידוע שבני ישראל
נצבים ועומדים לפניו אחר שקרא להם.

וזהו מה שחידש רש"י שתיבות אלו מלמדות
ש"כניסם משה לפני הקב"ה כו' להכניסם בברית",
והיינו, שמטרת הכינוס היא מה שנאמר בהמשך
בפרשתנו - להכניס את ישראל בברית. ואדרבה,
הדברים שנאמרו בסוף פ' תבוא, הם כמו מאמר
המסוגר, ורק הכנה והקדמה לדברי משה בפרשה זו.

יינה שר תורה

עבודת ה' על פי הפרשה

אגודה נגד חומריות

בימים עברו, בעיירות בני ישראל הייתה מצוי' העניות והדחקות, היהודים היו משוללי זכויות ורבות פעמים שגויי הארצות אסרו עליהם את קיום התורה ומצוותי', ואילו בימינו נמצאים במצב של הרווחה והרחבה בגשמיות, וגם אין אוסר ומונע מקיום המצוות.

אמנם, מצב זה של הרחבה גשמית סכנה גדולה יש בה, והיא בבחינת ניסיון העושר שקשה מניסיון העוני, ריבוי החומריות עלול לדרדר את היהודי לעברי פי פחת, וממילא צריך היהודי למצוא לעצמו הגנה ושמירה מפני הטביעה בחומריות.

במאמר שלפנינו יבואר עניין "נצבים היום כולכם" – כוחה של האחדות ואגודה אחת, שמעמידה את היהודי על מעמד נכון, ומצילה אותו מה"סדקים" של ניסיון העושר.

מדוע כאשר יהודי מתאחד אינו נשבר?

פרשתנו פותחת בתיאור האחדות שבה ניצבים בני ישראל: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם שבטיכם . . מחוטב עציץ עד שואב מימין".

ואיתא על כך במדרש (תנחומא ריש פרשתנו), שאימתי "ניצבים" ועומדים בני ישראל באופן תקיף ויציב, כאשר הם נמצאים "כולכם" באחדות, ומשלו בזה משל: "בנוהג שבעולם, אם נוטל אדם אגודה של קנים שמא יכול לשברם בבת אחת, ואלו נוטל אחת אחת אפילו תינוק משברן". וכך גם בני ישראל עומדים ונצבים באופן תקיף – רק כשהם כ"אגודה אחת".

והנה, במשל, הדבר פשוט וברור שקנה אחד נשבר בנקל, ואילו אגודה של קנים חזקה היא ביותר, אמנם בנמשל יש לבאר, מדוע אכן כאשר יהודי עומד לעצמו יכול הוא "להישבר", ואילו כאשר מתאגד עם עוד מבני ישראל ניצבים המה בתוקף ובחוזק.

"שתי נפשות-אלוקיות נגד נפש-הבהמית אחת"

ותחילה יש לבאר כיצד יכול יהודי חלילה להישבר על ידי כוחות הסטרא אחרא:

כי הנה, על בני ישראל נאמר "כי חלק ה' עמו" (האזינו לב, ט), ולא שייך שתהי' שליטה על יהודי שקשור עם הקב"ה, ומה שמכל מקום יכולים לפגוע ביהודי, הרי זה משום שהיהודי עשה "סדק" קטן בפנימיותו, וכאשר ישנו סדק ואפילו קטן ביותר "כקרני חגבים" (לשון המשנה פסחים מה, ב), אזי מוצא היצר הרע מקום להיכנס בו ולהרחיב את הסדק אט אט, עד ששוברו לגמרי רח"ל.

וסדק זה אין האדם מבחין בו כל עיקר, כי "על כל פשעים תכסה אהבה" (משלי י, יב), ואהבת עצמו מכסה ומסתירה על חסרונותיו. אין אדם רואה בעצמו אפילו חריץ גדול, ומכל שכן שאינו מבחין בסדק קטן שנחרץ בו.

במה דברים אמורים, כאשר יהודי עומד לבדו, אך כאשר מאגד יהודי את עצמו עם הזולת, וחברים עומדים באהבה ואחוה, אזי הזולת מבחין בחסרון וב"סדק" שנעשה בו.

ואף שהזולת אוהבו גם כן, הרי ברובא דרובא הנה אהבה זו אינו גדולה כל כך כאהבת עצמו שמכסה על כל הפגמים, אלא הזולת רואה את הפגמים. וכאשר אוהבו באמת, הנה הוא מראה לו על הפגם באופן המתאים, עד שמתעורר לתקנו.

וכפי שמסופר (ספר השיחות תרצ"ו עמ' 186) שאדמו"ר האמצעי נ"ע הנהיג שלכל אחד יהי' חבר, כדי להתדבר יחד בנוגע לענייני תורה ומצות, והתבטא, שכאשר שני יהודים דנים ביניהם כיצד לגבור על הנפש הבהמית, אזי יש כאן "שתי נפשות אלוקיות – מול נפש הבהמית אחת", וממילא יפעלו ויצליחו לתקן.

ואם היו צריכים לזה בזמן אדמו"ר האמצעי – מכל שכן עתה, שהחושך הוא גדול יותר, חושך כפול ומכופל.

זהו עומק משל האגודה של קנים, שכאשר יהודי ניצב לבדו – יכול להיות בו סדק שילך ויתרחב ויגדל, אך כאשר מאוגדים יחד חברים, הנה מחזקים הם המה זה את זה, ומעוררים ומסייעים לזולת להכיר את "סדקיו" ולתקנם, ואזי לא תהי' לשום דבר שמבחוץ אחיזה, ועומדים בשלימות, "נצבים וקיימים".

"האובדים בארץ אשור" – בחומריות והרחבה

סדק קטן זה, הנה בדורנו מצוי ביותר שיכוא מצד ניסיון העושר. כי הנה, ניסיון העוני קשה הוא ביותר, אבל בדרך כלל ניסיון העושר קשה אף ממנו, והעושר עלול להעביר את האדם ממדרגתו הרוחניות יותר מניסיון העוני.

שני מיני ניסיונות אלו רמוזים המה בנבואת ישעי' (כו, ג) אודות זמן הגאולה "ובאו האובדים בארץ אשור והנידחים בארץ מצרים", ומבואר בליקוטי תורה לאדמו"ר הזקן (דרושי ר"ה ס, א) ש"אשור" הוא ניסיון העושר ו"מצרים" הוא ניסיון העוני:

"אשור" הוא מלשון "בְּאֶשְׁרִי" (ויצא ל, ג), היינו תענוג והרחבה בעניינים גשמיים, והתמסרות זו לעניינים גשמיים מורידה את האדם ממדרגתו – "מחמת שרודף אחר תענוגי עולם הזה למלאות תאוותו הרעה, נאבד ונשקע הניצוצ אלקות שבנפשו . . וכמ"ש וישמן ישורון ויבעט שמנת עבית כשית" (לקו"ת שם).

הדבר התבטא גם באופן גלות אשור כפשוטו, שעלי' נאמר "ארץ כארצכם" (מלכים ב יח, לב) – לא הי' שם שעבוד בגשמיות כלל, ואף ברוחניות לא מצינו שסנחריב גזר עליהם גזירות ומניעות על תורה ומצוותי'.

עיקר עניין גלות אשור הוא עצם היציאה מארץ הקדושה לחוץ לארץ – מארץ ישראל שבה רואים אלוקות תמיד – "עניי ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" (עקב יא, יב), לחוצה לארץ שאין בה גילוי אלוקות.

ירושלים עיר הקודש היא מלשון "יראה שלם" (תוד"ה הר תענית טז, א. בראשית רבה פ"ג, י) – יראת שמים בשלימות, וסנחריב רצה להוציא את בני ישראל מירושלים, ולפגוע ביראת שמים שלהם.

ומכיוון שיראת שמים היא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה" (תניא פמ"א. וראה משנה ברכות רפ"ב), הרי כאשר מצד אחד חסרה יראת שמים, ויחד עם זאת נמצאים במקום של הרחבה בגשמיות ותענוג חומרי, אזי מתדרדר האדם למצב שבו חושב ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (עקב ח, יז), ועד שסובר ש"אני ואפסי עוד" (ישעי' מז, ח ועוד).

מחשבה כזו היא העלם והסתור גדול ביותר, שהרי אפילו אומות העולם "קרו לי אלקא דאלקיא" (מנחות קי, א), ומודים במציאות הבורא, אבל הוא שוכח לגמרי אודות אלוקות, וחושב ש"אני ואפסי עוד".

כל זאת הוא גלות מסוג של "אשור" – הרחבה בגשמיות, אבל "מצרים" הוא מלשון מיצר, מצב של דוחק ועניות וגזירות, "שמחמת המצור והמצוק אין להם לב לדעת" . וכמ"ש גבי ישראל בהיותם במצרים, ולא שמעו אל משה מקצר רוח, דהיינו מחמת רוב הצרה" (לקו"ת שם).

ובכתוב "ובאו האובדים גו'", מצינו שלגבי מצרים נאמר "הנידחים", היינו שעודנו קשור להשי"ת אלא שהוא נידח מחמת שלא עמד בניסיון העוני, אבל אלו שבאשור נאמר עליהם "אובדים", שנאבדים לגמרי, כי ניסיון העושר גורם שהאדם ישכח לגמרי על השי"ת, רח"ל.

בדור הקודם – הנהגה זו הייתה מופרכת

זהו "סדק קטן", שבכדי להינצל מפניו צריכים להתאגד עם עוד יהודים:

בדורות הקודמים היו עיקר הניסיונות מהסוג של "מצרים", אומות העולם הצרו לישראל בגשמיות וברוחניות, בגשמיות – לא העניקו להם את הזכויות שהיו נתונות לשאר הגויים באותן מדינות, וברוחניות – גזרו על לימוד התורה וקיום מצוותי'.

אמנם בדורות האחרונים, הנה בכללות בני ישראל מתגוררים במקומות שבהם יש להם זכויות שוות לגויי הארצות בגשמיות, וגם ברוחניות אין הגויים אוסרים על היהודים את לימוד התורה וקיום המצוות.

אמנם, מאידך נתחדש ונתחזק ניסיון העשירות, "ארץ אשור", יש שפע והרחבה גדולה בגשמיות, וקיים החשש שרחבות זו תגרום ללהיטות ורתיחה בענייני גשמיות, ואט אט יגיעו למצב שמרגיש שמה שיש לו הוא מצד כוחו ועוצם ידו, ומשם הולך ומתדרדר.

ישנם עניינים בתורה ומצוות, ובפרט בחינוך הילדים ובהידורי מצווה, שבעבר, בעיירות בני ישראל, לא הי' מבין כלל כיצד יתכן לא לקיים הידורים אלו או לא לחנך את הילדים באופן הכי כשר ומהודר, ולא הי' יכול לסבול הנהגות מסוימות שיהיו בביתו, ואילו כיום, בארצות

הרווחה, מצד ריבוי שפע הגשמיות, הנה ההנחה הפשוטה היא הפוכה: אינו מבין כלל כיצד שייך להדר באופן כזה, וכיצד ניתן לוותר על הנהגות פסולות אלו.

ואפילו אם אין מדובר על עניין של איסור ממש, אלא רק על ויתור בהידור מצווה, או על הנהגה מסוימת שאינה "חלקה" כל כך, הנה זה בבחינת "סדק קטן" שנותן אחיזה ליצר הרע להיכנס בו ולהרחיב את הסדק אט אט עד שיעשה לחריץ גדול ופרצה רחבה.

וכפי שאמרו חז"ל (סוכה נב, ב) שבתחילה היצר הרע נקרא "הלך", ואחר כך "אורח" שיושב יותר בקביעות, ולבסוף נעשה "בעל הבית" רח"ל.

ובכדי שהיצר הרע לא יעשה בעל הבית אצלו, מוכרחים לגרשו בעוד שה"סדק" הוא קטן, ומכיוון ש"אין אדם רואה חובה לעצמו" (שבת קט, א), צריכים חברים נאמנים ואוהבים, וכאשר נמצאים באגודה אחת, הנה האחד דואג לזולתו ומעמידו על האמת ומסייע לו לבטל את הסדק כבר בתחילתו, ואזי "ניצבים" ועומדים באופן איתן.

שיחות קודש

אגודה – לעשות רצונך

מהאגודה, במילא, כאשר הדבר יפריע להמציאות שלהם, יפרדו איש מרעהו ויתבטל האיגוד אפילו בחיצוניות.

וכמו שראינו במוחש בכמה וכמה איגודים שהיו נראים כאגודות חזקות, ובסופו של דבר, לא היו יכולים להסתדר ביניהם, והאיגודים התפרקו, ולא גשאר מהם מאומה.

ולכן, כאשר רוצים לעשות איגוד בשביל מטרה של דברי הרשות, יש עצה טובה בכדי שהאיגוד יהי' קיים: לערב בהאיגוד ענין של תורה ומצוות בתור יסוד בהאיגוד, שע"י יהי' זה איגוד של קיימא גם בענין הרשות.

וזהו גם המענה על כך שבנ"י בכלל הם כבשה אחת בין שבעים זאבים והיא משתמרת: שבעים הזאבים – כל אחד מהם הוא מציאות בפני עצמו, אבל בנ"י הם כולם יחד, ולכן יש להם כח גדול.

וכן הוא גם בנוגע לבנ"י גופא, שבצד שכנגד, לא זו בלבד שאין להם רוב, אלא אפילו שני אנשים אין להם, כיון שכל אחד הוא מציאות בפני עצמו; אבל שומרי תורה ומצוות, אפילו אם הוא רק אחד במחנה, יש לו עמו את כל בנ"י שהיו החל ממתן-תורה, כח של מחנה גדול להלחם עבור התורה.

אנו אומרים "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם". הפשט בזה הוא: מתי יכולים להיות "אגודה אחת" – כשמדובר אודות "לעשות רצונך". אבל אם מטרת האגודה היא בשביל דברים אחרים, אפילו בשביל דברים המותרים, אין זו "אגודה אחת", כי:

א) בעצם מהותם הם אנשים נפרדים. ואין זה אלא שבשביל ענין מסויים התקשרו ביניהם בכחות ועניני הנפש מסויימים הדרושים כדי למלא את מטרת האגודה. אבל בשאר כחותיהם, ומכל-שכן בהעצם שלהם, אין שייכות ביניהם.

ב) אפילו בהענין הפרטי גופא, אינם קשורים באמת. כי, כיון שבכללות מציאותם הרי הם אנשים נפרדים, במילא, גם בהענין הפרטי, עושה זאת פלוני מצד המציאות שלו וההרגשים שלו, והשני עושה זאת מצד המציאות שלו וההרגשים שלו, ואין זה אלא שבחיצוניות, לגבי פועל ממש, עושים אותו דבר.

– וזהו הפשט בלשון "מחלוקת קורח וכל עדתו", שקורח ועדתו גופא היו חלוקים. אף שהיו בעצה ודיעה אחת, מ"מ היו חלוקים, כיון שכל אחד הי' מעוניין בכך מצד מציאותו הוא. –

ג) אפילו הענין החיצוני אינו דבר של קיימא, כי, כיון שאצל חברי האגודה נשארו עניינים אישיים ומציאות אישית שהם למעלה

באיזה מצב ה"ספר" נפרד מ"התורה הזאת"?

הכתובה בספר התורה הזה

ולמעלה הוא איננו בספר התורה הזאת גם כל חלי וכל מכה וגו' הזאת לשון נקבה מוסב על התורה, הוזה לשון זכר מוסב על הספר. וע"י פיסוק הטעמים הן נחלקין לשתי לשונות, בפרשת הקללות הטפחה נתונה תחת בספר והתורה הזאת דבוקים זה לזה לכך אמר הזאת, וכאן הטפחה נתונה תחת התורה נמצא ספר התורה דבוקים זה לזה, לפיכך לשון זכר נופל אחריו שהלשון נופל על הספר (כס"ב רש"י)

יש לבאר את פנימיות דברי רש"י אלו בעבודת האדם לקונו:

בתיבות "בספר התורה" נרמזות שתי התורות שקיבלו בני ישראל, תורה שבכתב ("בספר") ותורה שבעל פה ("התורה").

והנה אליבא דאמת, כל התורה כולה "תורה אחת" היא, ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה בסיני, ובקיומו ממלא רצון ה'. ובמילא אין לאדם להפריד בדעתו בין הנאמר בתושב"כ להמתחדש בתורה שבע"פ, אלא לקיים את הכל כאחד מפני שכן הוא רצון הקב"ה. ומובן שהנהגה כזו, בה תלוי' השפעת כל טוב גשמי ורוחני.

אך כאשר בא אדם לחלק ולהפריד ולומר שמועה זו נאה ושמועה זו כו' (ועי' רמב"ם סד, א), ומפריד בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה, ומקבל את התושב"כ כעיקר והתורה שבע"פ כטפל ח"ו וכו', הרי זה היפך התורה וגורם למניעת הברכות ר"ל.

וזהו שכתב רש"י "בפרשת הקללות הטפחה נתונה תחת בספר והתורה הזאת דבוקים זה לזה", שהיפך הברכה "הקללות" – בא עי"ז שיש טפחא – המורה על הפסק ופירוד, בין "בספר" – תורה שבכתב, ל"התורה" – תורה שבעל פה.

אך כאשר אינו מפרידם, אלא מקיימם כאחד, הרי הובטחנו "אם בחוקתי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם גו'", בכל ההשפעות בטוב גשמי ורוחני.

התחזקות בתורה כהכנה לגילוי הקשר העצמי לקב"ה

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם ו'

מלמד שביסוס משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בכרית (כ"ט, ט. רש"י)

לעיל (במדרש עיונים וביאורים קצרים) נתבאר שכוונת רש"י היא להדגיש, שאף שפסוקים אלו באים בהמשך לפרשה הקודמת בה נאמר "ויקרא משה אל כל ישראל", מכל מקום עיקר מטרת הכינוס היתה להכניסם בברית המתוארת בפרשתנו, והדברים שבפרשה הקודמת, "אתם ראיתם גו' המסות הגדולות גו' ושמרתם את דברי הברית הזאת גו'" הם חיווך כללי בתורה ומצוות כהכנה לכניסה לברית שבפרשה זו.

ויש לבאר שהדברים עולים בקנה אחד עם המובא בשם הבעש"ט הקדוש ('היום יום' כ"ה אלול. וראה לקו"ת ריש פרשתנו ועוד), שתיבת "היום" שבכתוב "אתם נצבים היום" קאי על יומא דינא רבה דראש השנה:

דהנה, עניינה של כריתת ברית הוא קשר עצמי שלמעלה מכל טעם והגיון. וכמו הכורתיים ברית בגשמיות, שתוכן הברית הוא שיישאר נאמנים באהבתם זה לזה בכל מצב, גם כאשר לא שייכים הטעמים הרגילים לקשר ביניהם. וכן הוא בברית בין הבורא ויתברך לעמו ישראל, שמקשרת ביניהם בקשר תקיף ואמיץ שלא תלוי במעשיהם ובצדקתם כלל (ראה לקו"ת פרשתנו). וזוהי עיקר מטרת הכינוס בראש השנה, לפעול קשר זה בין ישראל להקב"ה.

אלא שאהבה וקשר זה של ישראל עם הקב"ה מתגלים ע"י התורה, שהרי התורה היא המקשרת את ישראל עם הקב"ה, אמנם, לאחר שישארל מתקשרים עם הקב"ה ע"י התורה, מתגלה שישארל קשורים עם הקב"ה בקשר תקיף וחזק שאינו תלוי במעשיהם.

ולכן בתחילת כינוסם של ישראל נפעל "ושמרתם את דברי הברית" – שמירת דברי התורה, אך דבר זה היא הקדמה לבוא למטרת ותכלית הכינוס ביום ראש השנה, מה שאז נכנסים ישראל לברית עם הקב"ה ומתגלה ההתקשרות העצמית בין ישראל להקב"ה.

הידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

קיום מצות כתיבת ס"ת לכל אחד בזה"ז

יפלפל בשיטות הפוסקים גבי החיוב בזה"ז אם צריך לכתוב כל אחד ס"ת, ויקשה אמאי לא מצינו שיקיימוהו בזה"ז / יחדש דס"ת של הציבור יוצא בו כל אחד כגדרי אתרוג השייך אל הקהל כנמצא בפוסקים / יקשה דאינו כבאתרוג כיון שבאן צ"ל גם מעשה הכתיבה ע"י כל אחד / יבאר שזוהו מגדר תנאי ב"ד, ובוהו יישב מה שגשגנה גדר הדין בזה"ז

והנה, בכוכ פוסקים (ב"י, ב"ח וט"ז ליו"ד שם) מפורש דלא כדברי הש"ך, וס"ל דודאי לא נתכוין הרא"ש שנפקע החיוב דכתיבת ספר תורה, אלא רק שהאידינא ניתוסף עוד חיוב לבד מכתיבת ס"ת, מה שצריך כל אחד לכתוב (או לקנות) לעצמו גם משאר הספרים, כיון שטעם המצוה הוא מצד "ולמדה". ועפ"ז תימה גדולה מה שלא מצינו בכל ישראל שמיד בהתחייב בעול המצוות יכתוב כל אחד ספר תורה לעצמו. וצ"ע טובא, איך יוצאין ידי המצוה בזה"ז.

והנראה לומר בביאור כוונת הרא"ש במה שהדגיש המנהג לקנות ס"ת לכל הציבור, דאין כוונתו רק שישנם יחידים המקיימים כתיבת ס"ת ומניחין הספר בבתי כנסיות, אלא דבוה ר"ל שהאידינא אף שישנו להחייב דכתיבת ספר תורה על כל אחד, מ"מ, מתקיים זה עצמו במה שכותבין ספר תורה המיוחד לכל הציבור (מלבד מה שיש יחידים הכותבים ומניחין בבתי כנסיות), כמשי"ת להלן.

ב. הנה, בהשקפה ראשונה נראה שאין שייך כלל לצאת בספר הנכתב ע"י הקהל,

א. בענין המצוה שנאמרה בפרשתנו (לא, יט) "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני גו'", גרסין בסנהדרין (כא, ב): אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה מצוה לכתוב משלו. וכתב ע"ז הרא"ש (הל' קטנות ריש הל' ס"ת) ד"האידינא שכותבין ספר תורה ומניחין אותו בבתי כנסיות לקרות בו ברבים, מ"ע היא על כל איש ישראל. לכתוב חומשי תורה ומשנה וגמרא ופירושה להגות בהן הוא ובניו, כי מצות כתיבת ספר תורה היא ללמוד בה. הם הם הספרים שאדם מצווה לכתבם". וממשמעות דבריו נראה, דבזמן הזה מתקיים החיוב רק במה שיכתוב לעצמו משאר ספרים ולא בכתיבת ספר תורה, וכן הסיק הש"ך להדיא (יו"ד סי' ער סק"ה) דבזמן הזה המצוה היא דוקא באלו ולא בס"ת.

ויש לעיין, מאי טעמא נשתנה גדר המצוה בזה"ז. ועוד צריך ביאור, כיון שבזה"ז אין החיוב בס"ת אלא בשאר ספרים – שוב מהו שראה הרא"ש להדגיש דהאידינא כותבין ס"ת ומניחין לקרות בו ברבים.

לכל אחד מהקהל על מנת שיוכל לצאת בו חובת המצוה. ולכן עדיף טפי מס"ת של שותפין, כמו באתרוג.

איברא דא"א לומר כן, דהא חילוק גדול איכא בין מצות אתרוג לנדרו"ד, דבאתרוג המצוה היא הנטילה וזה מקיים כל אחד בעצמו, ורק דאיכא תנאי שיעשה מעשה נטילה זה באתרוג שהוא שלו, ולענין תנאי זה שפיר מהני מה שמקנה לו חבירו חלקו בהאתרוג, דבזה נעשה האתרוג שלו. משא"כ במצות ס"ת, דהחיוב הוא גוף מעשה הכתיבה שיעשנו בעצמו (או ע"י סופר שהוא שלוחו), וא"כ מה יועיל זה שהקנה לו חבירו חלקו בהספר הא מיהא לא עשה זה מעשה הכתיבה, לא הוא ולא שלוחו, דהכוונה הנ"ל שישנה לכל אחד מהקהל מועיל רק לדיני בעלות, שיכול להחשב כשלו, אבל אי אפשר מצד כוונה זו להחשב כאילו כתב כל אחד ואחד הספר בעצמו.

ואע"ג דאשכחן שאפשר לצאת במצוה זו גם בקניית ספר תורה, ולא רק בכתיבתו, הא כבר כתב ע"ז הרמ"א להדיא דאם קנה ולא הגיה בו דבר בעצמו – "הוי כחוטף מצוה מן השוק ואינו יוצא בזה". ומוכחא מילתא דמעשה כתיבה בעי כל אחד למיעבד, ולא סגי במה שהדבר בבעלותו.

ג. ויש לומר באופן מיוחד, דבנדרו"ד איכא גדר אחר, מה שמצינו (כתובות ק, ב. וש"נ) גבי קדשים שהקדישו למקדש, ד"לב בית דין מתנה עליהן" שיוכלו להשתנות מקדושת הגוף לקדושת ממון וכו'. ועד"ז בדין ס"ת אפשר לומר, דהטעם מה שלכל אחד נחשב כספר שלו, אינו ע"י כוונת כל אדם מן הקהל, אלא ע"י כוונת ראשי הציבור, "בית דין".

וכיון שהדבר תלוי בכוונת ב"ד, יש לומר דכוונתם מועלת לא רק להיות הספר קנוי לכל

דהא אפילו בספר של שותפין כבר הוכיחו בכמה ספרים (ראה חי' רעק"א ופתחי תשובה (סק"א) ליו"ד שם. יסודי ישורון ח"ב ע' צב), דאין יוצאין בו י"ח מצוה זו, אלא צריך כל אחד שיכתוב לבדו. ועוד זאת, דמצינו בנוגע לנכס השייך לציבור שאין בזה חלק הקנוי לכל אחד ואחד, דאחר שנעשה קנוי לכל הציבור אינו כמו נכס של שותפין שיש לכ"א חלק בו, אלא הוא גדר בעלות חדשה דכל הציבור יחדיו, ולכן אמרו (ראש השנה ז, רע"ב. וש"נ) דיחיד המקנה דבר לציבור בקדשים וכו' צריך שימסרנו לציבור "יפה יפה" ולא ישאיר לעצמו חלקו בזה (ראה לענין ס"ת המובא בפתחי תשובה ליו"ד שם סק"ג. יסודי ישורון שם עמ' צ. עמ' קמו).

אמנם, בנוגע לדין אתרוג דצ"ל "משלכם", נפסק (שו"ע או"ח סתרנ"ח ס"ז) דאין יוצאין באתרוג של שותפין אלא צ"ל "כולו שלו" (לשון הרשב"ם ב"ב קלז, ב ד"ה יצא), ואעפ"כ "נוהגין במקום שאין אתרוג מצוי שכל הקהל קונים אתרוג בשותפות... מפני שכיון שקנאיהו לצאת בו מסתמא הוי כאילו פירשו שכל הקהל נותנים חלקם לכל מי שנוטלו לצאת בו על מנת שיחזירוהו להם" (או"ח שם ס"ט). היינו דכיון שכוונת כל הקהל בקניית האתרוג הוא ע"מ לקיים המצוה שציותה תורה בדרך המועלת לקיים המצוה, בודאי מתכוין כל אחד להקנות חלקו לכל מי שישטור, וא"כ כל מי שישטול האתרוג קונה מכולם האתרוג לעצמו (ע"מ להחזירו אח"כ), ובזה נעשה "כולו שלו".

ועפ"ז היה נראה לבאר גם בנדרו"ד, דזהו שנתכוין הרא"ש בדבריו, שכיון שבזמן הזה מצינו שכותבין ס"ת עבור כל הקהל, וזהו מחמת מה שא"א לכל אחד לקיים בעצמו (מפאת הממון הרב הדרוש לזה וכיו"ב), הרי בודאי מתכוין כל אחד להקנות חלקו בהספר

מנת ללמוד בהספר, מובן שהחיוב שנתכוונה תורה הוא שצריך להיות לכל אחד ספר השייך אליו בכל עת, שבזה יוכל תמיד ללמוד בו לשיחופץ. וא"כ, אין שייך לכאורה כל התנאי הנ"ל, דבשלמא במקום שצריך להיות שלו רק לרגע אחד, כמו בנטילת אתרוג, שפיר אפשר שיהיה תנאי דבזמן שמקיים כל אחד הנטילה הנה אז מקנים לו האתרוג כל אחד משאר הקהל לאותם רגעים, ולאחר שמקיים המצוה יחזירנו הוא ויִקְנֶה חלקו ביחד עם שאר הקהל עבור מי שיקיימנה אחריו. משא"כ בנדו"ד, כיון שגדר החיוב ביסודו הוא שיהיה הספר שייך לו תמיד, איך אפשר שיועיל התנאי להיות הספר שייך באותו הרגע לכל אחד ואחד באופן ששייך רק אליו (ולא יהיה ס"ת של שותפין).

וי"ש לומר דזהו שנתכוין הרא"ש בדבריו, דכיון שבזמן הזה ישנם ריבוי ספרים שיכולים ללמוד בהם מלבד ספרי תורה, לכן נשתנה גדר הדין ממה שהיה בדורות הראשונים, דבדורות הראשונים שעיקר הלימוד היה מתוך הס"ת עצמו, היו מוכרחין כל אחד שיהיה קנוי לו לבדו כל הזמן הס"ת ואזי יוכל להיות אצלו "ולמדה", דהרי כל אדם היה מקיים ה"ולמדה" בכל יום מתוך ספר התורה שלו, ולזה מוכרח הוא בספר תורה פרטי. אמנם בזמן הזה, שהמנהג לפועל הוא שקיום ה"ולמדה" בהספר תורה עצמו אינו אלא אלא בעת שעולין וקורין בו בבתי כנסיות, כמו שהדגיש הרא"ש, ומעתה על כרחך צריך לומר דאינו מחוייב שיהיה הס"ת תחת ידו בכל עת ובכל שעה כיון שמ"מ לא יקיים בו "ולמדה" אלא כשיקראו לעלות לתורה בבית הכנסת, ולפיכך בזה סגי שבאותו הזמן שעולה לתורה ומקיים ה"ולמדה" יהיה התנאי מועיל להיות הס"ת שלו.

אחד, אלא אף שבשעת כתיבת הספר נעשה הדבר ע"י ראשי הציבור עבור כל אחד מאנשי הקהל, שתהיה הכתיבה בשליחותו, ושוב הוי כאילו כתבו הוא עצמו. וכיון שהספר מונח בבתי כנסיות, שיכולין כל אחד לעלות ולקרות בו, הרי בזה נחשב שכתבו כל אחד ספר לעצמו באופן שיוכל לקיים בו "ולמדה" (ובזה מועיל יותר משותפין, כמשי"ת להלן דזהו גדר מצות כתיבת ס"ת - לכתוב באופן שיכול לקיים בו "ולמדה").

ומה שאין צריך להתנות בפירוש אצל הסופר, שיכתוב בשליחות כל אחד, ג"כ מובן הוא - דהא מצינו שתנאי ב"ד מועיל גם אם עושה המעשה בשליחות הבי"ד לא ידע כלל הכוונה שנתכונו ב"ד בזה (ראה ריטב"א שבועות יא, א. רמ"א או"ח סקנ"ד ס"ח, יו"ד סרנ"ט ס"ב. ועוד), ובדוגמת ששה דברים שצריך לכוין בשעת הקרבת הקרבן, ד"אף מי שלא היה בליבו לשם אחת מכל אלו, כשר שתנאי ב"ד הוא" (זבחים ב, ב).

ואין זה כס"ת של שותפין, דבס"ת של שותפין לא יועיל אף אם תהיה בדעתם להקנות זל"ז, דהא אי אפשר לידע מתחילה מתי יקיימו הלימוד והקריאה בספר שיוכלו להתנות ע"ז בדעתם מתי יהיה שייך כולו לכל אחד מהם. משא"כ בתנאי שהוא ע"י הקהל, אין צריך כלל שיהיה תנאי מפורש כנ"ל, וא"כ אין צריך גם שידעו ברור מתחילה באיזה זמן יקיים כל אחד ה"ולמדה" (כנ"ל גבי דיני הקדש שכוונת ב"ד מועלת גם כשאין ידועה הכוונה בבירור למי שנעשתה בשבילו), אלא הוא בדרך ממילא מתנאי ב"ד, שבזמן שיעלה לקרות בהספר יעשה "שלו", ואז לכשמקיים "ולמדה" הרי הוא לומד בספר תורה השייך לו ושנכתב בשליחותו.

ד. אבל עדיין צ"ע בכל זה, דהא במצות ספר תורה, כיון שגדר המצוה הוא כנ"ל על

אחדות, שלום והשפעה בין יהודים

חודש מסוגל לשלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו

...מוסגר פה הקונטרס לח"י [אלול] הבע"ל ויראה בסוף ד"ה לך אמר לבי, כמובא שם לשון הלקוטי תורה אשר בחודש אלול הנה נפגשים עם המלך בשדה, וידוע פירוש שדה שאינו מקום ישוב אדם, אשר בכל אדם יש בחי' עיר מושב שדה ומדבר, ובשדה רשאים ויכולים כל מי שירצה לצאת ולהקביל פני המלך, והמלך מקבל כלם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכלם.

ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, ובפרט באלול, ר"ת אני לדודי (וזה ההתחלה ובמילא) ודודי לי, כן צריך כל אחד ואחד מאתנו להיות בהנהגתו בסביבתו לכל הקרב קרב אליו, שאף אם נדמה לו, ואפילו אם יש יסוד לזה, שחברו הוא איש שדה, בכל זאת צריך לקבלו בסבר פנים יפות ולהראות לו פנים שוחקות.

וכמו שחודש אלול הוא זמן המסוגל להנהגה כזו בין הקב"ה וישראל הנה עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה (וזה ח"א לח, א) והוא ג"כ זמן המסוגל להנהגה כזו בעולם הזה התחתון בין אדם לחברו ובין איש לאשתו.

...אחתותם בברכת כתיבה וחתימה טובה, ואחכה לבשורות טובות אשר שלום ושלוה בגבולו, שהשלום הוא כלי המחזיק ברכה בעולם."

ההתחזקות נוגעת לכל עם ישראל

...כל ישראל חברים, ועוד יותר, אשר כל ישראל קומה אחת שלמה, ובלשון מורה נבוכי דורו ומורה נבוכי כל הדורות, הוא הרמב"ם,

שהי' רופא הגוף ורופא הנפש גם יחד, אשר פעולה אחת של בן או בת ישראל יש בידה, ואפשר הדבר בפועל, שתכריע את חייו ואת העולם כולו לכף זכות ותגרום לו ולהם תשועה והצלה (הל' תשובה, פרק ג', הלכה ד').

בסגנון אחר, השינוי האמור [ההתחזקות האישית של הנמען בעניני תומ"צ. המו"ל] הוא ענין שנוגע לכל עמנו בני ישראל, הזקוק ובפרט דוקא עתה לתשועה והצלה בכמה וכמה מובנים.²

הרבה יותר מ"שותפים"!

קבלתי מכתבו . . . ותשואות חן על נעימות פתבו מהדרשמותו ממכתבי וכו', ובלשונו "תחושה טובה לדעת כי קיימת שותפות גורל ואחריות הדדית בין בני עמנו באשר הם שם".

תקוותי שידוע לו שתורת החסידות מוסיפה עוד בזה הוספה מהותית, אשר כל עמנו באשר הם שם לא רק שותפים הם בעניניהם – ששותפות פירושה ששני אנשים נפרדים משתתפים בענין אחד – כי אם, בלשונו של רבנו הזקן מייסד תורת חסידות חב"ד, [שבני ישראל] הם "קומה אחת שלמה כו' שכולם מתאספים יחד להיות לאחדים כאחד" (בספרו לקוטי תורה, ר"פ נצבים, ועד"ז בכ"מ). היינו שהם אברי קומה אחת.

ואף שיש חילוקים ביניהם ועד מן הקצה אל הקצה, ובלשון הכתוב מ"ראשיכם . . . ועד שואב מימין", חילוק באיכות או בכמות או גם בשניהם, אבל כולם משלימים זה את זה, ועד שדוקא על ידי היותם "לאחדים כאחד" כל אחד ואחד מהם נעשה אבר מגוף אחד, ובלשון רבנו הזקן שם: "אין שלימות להראש בלתי הרגליים".¹

א. אגרות קודש ח"ג עמ' תלס / ב. אגרות קודש ח"א עמ' קכ / ג. אגרות קודש חכ"ט עמ' מא

הדברי החסידות

מתוך כתבי רבותינו נשיאי חב"ד

השפעת התועדות באהבת רעים

כל אחד הרגיש חובה נפשית כנפשו לקרב את הקרוב אליו, והיו 'מונחים' בזה והיתה בזה חיות

אחת ממכשירי העבודה

...האמונה הפשוטה בהאמת הבהיר, הקבועה בלב כל איש ישראל כי התורה והמצות וישראל נצחיים המה, יכולה היא לתת כח ועוז ובעזרתו ית' נותנת כח ועוז לעמוד חזק בקיום התורה ומצות, מבלי התחשב עם ההעלם וההסתר בידעינו נאמנה, כי האלקים נתן לנו כח ועוז מבלי לזוז אף זיז כל שהוא מדרכנו והתקשרותנו אשר בתחלה.

והנה בכל עת ובכל זמן הנה ההתועדות באהבת רעים היתה אחת ממכשירי העבודה בעבודת החסידות, כי ההתועדות הלזה נתנה אור וחיות פנימי בהתקשרות אל האמת כמדליק נר מנר, האברכים והצעירים היו כרוכים אחרי הבינונים והזקנים אשר הם היו ראשי המסיבה וראשי המדברים בדברי התעוררות בעניני עבודה וחיות פנימי.

"שתי נפשות האלקית על נפש הבהמית וטבעית אחת"

ומה גם בזמן ההוא אשר נחיצותו מורגש יותר, ומוכרח הוא במאד מאד בעתים וזמנים קבועים לטובה ולברכה, כי בעת ההיא הוא עת רצון, ובלתי ספק אשר במושב אנ"ש יחיו שכינת עוז הדרת קדש אור נשמת הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' חופף עליהם, והיא הדביקות המזכירה את כל או"א שי' מאנ"ש שי' בעמדו בהיכל קדש, שהיא היא המאירה אור גם בבתי חומר להעלותם לשעה ממצבם ומעמדם הפרטי, והיא היא המחזקת האהבה והחבה אשר המשיכו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' בתוככי אנ"ש שי'.

בכל עת ובכל זמן הנה סדר קבוע הי' בקרב אנ"ש שי' אשר כל אחד ואחד הנה מלבד שהי' לו אוהב ורע כנפשו אשר אתו עמו הי' מדבר גם סתרי לבבו בעניני עבודה, וכמאמר הוד כ"ק אאזמו"ר רבינו האמצעי זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, "לחסיד צריך להיות חבר למען יהיו שתי נפשות האלקית על נפש הבהמית וטבעית אחת", הנה כל אחד ואחד ממש הי' לו סביבה שלו, כלומר השתדל בטובת זולתו לקרבו אל האמת. כל אחד הרגיש חובה נפשית כנפשו לקרב את הקרוב אליו, והיו 'מונחים' בזה והיתה בזה חיות, ובפרט זקני אנ"ש שכמה פעמים גם עשו נסיעות אל מקומות הסמוכים אליהם, וכל מסבה ומסבה הביאה אור והתחזקות הרוח, שלאחר

מכן [אמירת] קריאת-שמע היתה בתענוג גדול יותר ובמילא הנה השעה שקודם התפלה והתפלה הי' באופן אחר.

הקב"ה המחליף את העתים ומשנה את הזמנים, הוא הוא ית' המסדר את הכוכבים במשמרותיהם כרצונו ית' ויתעלה, כלומר חילוף העתים ושינוי הזמנים בעניינינו אין זה אלא כדי לעזור סידור הכוכבים אשר יאירו איש איש מהם במשמרתו.

איש את רעהו ידברו ואיש את רעהו יבואו בחליפות כתובים

ומעומק נקודת לבבי הנני קורא לכאו"א מאנ"ש שי לעורר בו אותה הנקודה החיונית לעד ולנצח נצחים אשר בא לו בירושת אבות ואבי אבות המקושרים באילנא דחייא, לתת את פרי הטוב באור זרוע לצדיקי יסודי עולם ללכת בנתיבי החיים והאור אשר הנחילו לנו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ובזה נראה אור כי טוב, כי איש את רעהו ידברו ואיש את רעהו יבואו בחליפות כתובים בתקוה ובטחון גמור כי הוא ית' יחוס וירחם וירום קרן התורה והעבודה וקרן אנ"ש שי' בתוך כלל אחב"י שי' בגו"ר.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ נ"ע ח"ב עמ' עב-ג)

